

A 2364

Wastne Wõro keeli

U B D raamat.

Kirjotannu

Johann Surt,

toolmeister.

Lartus.

Schnakenburg'i trükk ja kulu.

1885.

A 2364

Wastne Wõro keeli

U B D raamat.

kirjotannu

Johann Surt,

koolmeister.

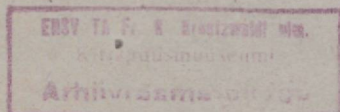

Tartus.

Schnakenburg'i trükk ja kulu.

1885.

Zensuri poolest lubatud. — Tallinnas 17. Detsembril 1883.

1969:5416

Censõna.

Wõro keele wanembil om lugemise oppamine ja latxil opmine liig raske ja tarwitawa ka selleperäst wäega paljo aiga ning nägewä lõpmata paljo waiwa, kuna Tallina keele kõnelejiil selle poolest paljo hõlpsamb kõrd om. — Misperäst? Selleperäst, et Wõrolaxil weel hää raamatu puuduse kuna Tallinalixil neid jo küll om. Kui meie Wõro keele A B D raamatu läbi kaemi, siis ei lõwwä meie mitte üttegi, mis wäähägi kõlwulif olesxi. Koolilugemise raamatut ei ole meil ka weel nii häste kui olemangi. — Gesti laste sõber, mis selle tarwis pruugitas, om kooli lugemise raamatus puuduline. Ent mõne saawa wahest ütlemä. Meil omma jo Tallina ehk kirja keele raamatu, pruugitagu neid, siis om asf kõrran. Wõro murrak peap jo muidogi ühendusele ohwerdetus saama, selleperäst ei peä selle kirjä enämb opetamagi ja selle murraku raamatit ei ole sugugi waja. See om hää küll üteldä, ent wäega raske täütä. — Wõro keelt on kaunis lajalt ja ta ei saa küll mitte weel nii peä otša saama. Ja 1, Edimätsse laste koolitaja omma neide emä ja nee kõnelese Wõro keelt ja ei mõista, suuremb jago neist, Tallina keelt sugugi, selleperäst ei wõi nemä ka jeda latxile opada.

2. Latsele peäp opmine nii kerges ja lõbusas tettäma kui wähegi wõimalik. Ent latsele om Wõro keel kerge, sest et tedä harinu om, ent Tallina keel rashe, sest ta om wõõras ja mõistmata. Kuna nüüd latsele midägi mõistmata oppust ei peä antama, siis ei wõi ka temä edimäne raamat mitte Tallina keeli olla, enge peäp Wõro keeli olema.

Ent kas Wõrolase siis kirja keelt ei peä opma? Peäwa küll. Ent see peäp loomulikul wiisil sündima ja mitte wägiwaldsel kombel. Wõro ja kirjä keele wahela peäp sild ehitetüs saama, kedä pite latse üte sifest töiste lääwä, ilma et see näile suurt raseust tege. Selle silla ehitamises tahtse mina edimätsi kirwe kofku kanda ja ehitamisega alostust tetä.

Meie latse käüwä nüüd järgmätsel wiisil kooli:

- I. Kodo koolilatse kunnin 10^{ne} aastani. Neile olgu A B D raamat ja lugemise raamatu kerge tüki.
- II. Wäikesese kooli latse; neile olgu lugemise raamat Wõro keelen.
- III. Kirjotus kooli latse käüwa kats aastat koolin. Neile I. aastal Wõro keeli rassemba ja kirjä keeli kergemba tüki. II. aastal, alostusen rassemba Wõro keeli, kergemba kirjä keeli, lõpetusen kõik kirjä keeli.
- VI. Suure koolilatse ja kihelkonna kooli latse peäwa kõik tüki kirjakeeli lugema.

Sellega om siis mino arwamise perrä sild Wõro ja kirja keele wahel walmis ja oppamine ja opmine om loomulik.

A B D raamat teep alostust. Kui ta lahket wasta-
wõtmist lööd, siis saawa ka lugemise raamatu warsti
perrä tulema.

Lugemiseraamat saap katen jaon tulema.

- I. jago Wõro keele murden, selle pädagogika põhjuse
perrä: Kergembält rassemballe. Edimäne jago
om kodo ja wäikeste kooli laste tarbis arwatu.
- II. jago om kirjotus kooli ja suurte laste jaos arwatu.
Tema saap olema katen poolen. Edimätsen poolen
omma enämb jago tükke Wõro keeli, ent kergembä
tüki kirja keeli.

Tõisen poolen om weel mõni tükff Wõro keeli, ent
suuremb osa kirja keeli.

A B D raamatu pruukmise man om kõige päält
tähele panda, et tüki mant enne ära ei lää, kui lats
tedä täwweste mõistap. — Opaten näütät sa latsese
edimält nee kats ehk kolm tähte, mis tükü een saiswa
ja opat nemä temäle häste selges. Siis laset sa ter-
wet tükfü weeri, nii kawwa kui see wesi selges saase.
Ent weermise man ei peä sa latsese mitte midägi enämb
ette ütlemä, ennegi parandama, mis ta wõlfi ütlep.
Pääle jelle laset sa sedasamma tükfü ka nii kawwa
koffo lufe, kui lugemine selge om. Nii teet sa ega
tüküga. Nõrga latsega, kes ehk terve tüküga kõrda ei
saa, wõtät edimält poole ennegi ehk weel wähämb.
Kui nii wiisi olet opanu, siis näet, et peräst enämb

weermist waja ei ole ja lats luge pääle tähti opmise warsti kofko.

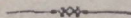
Kes hääle weerimist oškap, see opafu selle perrä, sellel saap oppamine palju kergemb olema.

Miisama tee ka kirjotamisega. Om tüff häste lugema opitu, siis wötap lats tahwli käsile ja nakap kirjotama. Mitte kats ehk kolm tähte ei wöeta kõrraga kätte, enge üts ainus, siis tõine. Om jo mitu tähte ära opitu, siis kirjotetas neist sõna kofko. — Kirjotamisega wõip lats lugemisest perrä jääda.

Lõpetusen omma ka joonetamise ehk zehkendamise lehe mano pantu, kelle päält lats egal päiwal üte pildi eenkirjä perrä tahwli ehk paperi pääle pleijätsiga zehkendap. Selle man om sedäsamma tähele panda, mis kirjotamise mangi. Wana selge — siis wastne.

Ma julgu loota, et see A B D raamat wanembil oppamist saap kergitama ja latsile opmist lõbusas tegemä, selleperäst saada ma tedä Wõro maa laste wanembide ja laste kätte ja palle lahket wastawõtmist.

Raamatu kofko jäädjä.

1.

i, u,

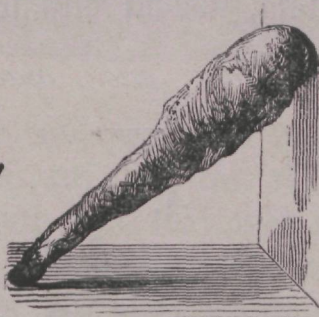
e,

u, i, e, u, e, i, e, i, u, i, u, e, u, u, e,
ui, ei, ei, ui, ui, ei, ei, ui, ei, ei, ui.

i u e.

2.

n,

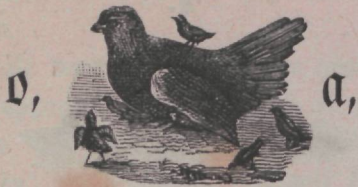

m,

n, m, i, e, u, n, ni, nu, ne, m, mi, me,
mu, in, en, un, im, em, um, ni-mi, mi-ne,
en-ne, un-ne, mun-ne, i-ne-mi-ne, nui,
numm.

n m nui numm.

3.

o, a, i, u, e, u, m, ni, nu, ne, no, na,
na, no, mo, ma, me, mi, mu, on, om,
an, am, o=ma, o=no, an=na, am=mu, mu=na,
ni=me, ne=ma, e=ma, u=na, mi=ne o=ma
e=ma ma=no, mi=no o=ma mu=na, om o=ma
ni=mi, ei. an=na mu=na, mi=na an=na
mu=na, uo=mi min=no.

o a oi ai om mo maa naine.

4.

õ, ö, ä, ü, i, e, u, o, a, õ, ö, ü, ä, ä,
ü, õ, ö, ö, õ, ä, ü, o, a, u, nõ, nã, nõ,
nü, mõ, mã, mö, mü, õn, ün, õn, än,

õm, äm, õm, üm, õi, õi, üi, äi, näi, mõi,
nõi, nõi-ne, mäi-ne, müü-me, õu-ne, ai-me,
äi om u-ma-ne.

ai õi õi üi.

5.

r, w, m, n, ri, re, ru, ro, ra, rō, rō, rü,
rā, wa, we, wi, wu, we, wo, wō, wü,
wä, rai, rei, rui, roi, rāi, rōi, rüi, wai,
wei, woi, wui, wāi, wōi, wöi, wüi, ruun,
ruum, noor, nõör, woor, weer, wari, ma-ri,
wõim, wouu, wiin, raam, roow, röö-wi-
ma, rõi-wa, näi-wa, mõi-wa, ne-mä mõi-wä
o-ma rõi-wa ä-rä, wä-rä, mä-rä, wa-ra,
war-ra, raw-wa ruum, rõi-wa warn, ne-ma
näi-wa, mõ-ne ai-wa.

i w roow woot ärä awa.

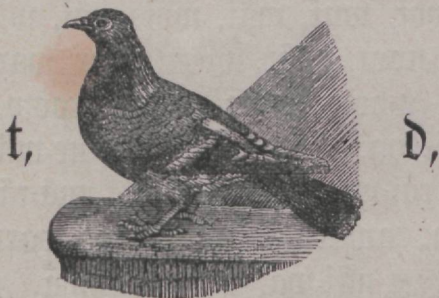
6.

le, li, la, lu, lä, lo, lō, lö, lü, lai, lei,
lōi, loi, lui, läi, il, ul, el, ol, al, ōl, ül,
ib, ub, eb, ob, ub, ōb, üb, öb, ba, be,
bi, bu, bä, bō, bö, bü, a=bi, u=ba, lu=ba,
lä=bi, na=ba, lä=bi lai=wa lae, a=bi=li=ne,
leib, wa=ba, raba, lu=ba=ma, ä=ra an=na
lu=ba.

l b leil luba waba.

7.

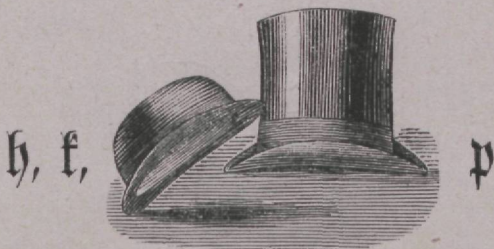

ta, te, ti, to, tu, at, et, it, ot, ut, ät, ôt,
öt, üt, da, de, di, do, du, dä, dō, dō, dü,

ad, ed, id, od, ud, ta=ba, tu=ba, tu=li, ta=lo,
tol=li, täl=le, töö=le, tai=me, toi=me, tui=ma,
tõi=ne, i=do, wi=do, mi=to, e=de, ma=do, la=do,
ra=da, möö=dä, wöö=tä, töö=tä, möö=da,
täü=dä, näü=tä, läü=tä.

t d 2 tulema ido wido.

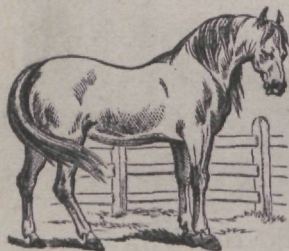
8.

ah, eh, ih, oh, uh, õh, üh, äh, ha, he, hi,
ho, hu, hui, hä, hõ, hõ, af, ef, if, of, uf,
äk, õk, iik, ka, ke, ki, ko, ku, kü, kõ, kä,
pa, pe, pi, po, pu, pä, põ, pö, pu, ap,
ep, ip, op, up, iip, äp, õp, öp, lunk, null,
hulk, hark, tek, tik, tok, tuk, täk, näk, hak,
wak, lak, fark, forw, fir=we, fär=ma, fui=wa,
fai=wo, fõi=wo, af=na, la=fa, lä=fe, la=fe,
ma=fa, wa=fa, wo=fi, no=fi, te=fi ti=ku, hiir,
haan, hain, hõim, hütt, ha=ni, härm, hirm,

a=hi, e=hi, wa=ha, wi=ha, na=ha ta=ha,
mü=hä, fõ=hä, pü=ha, pä=hä, pai, paik,
piit, poot, puid, päid, põud, püüd, palk,
pulk, polk, pilk, waap, kap, kep, lip, lep,
näp, tup, toop, lööp, roop, a=pi, o=pi, u=pu,
tu=pe, tõ=pe, lõ=pe, lä=pe, li=pe, le=pä, up=pu,
u=ba, u=pu, up=pa, u=ba.

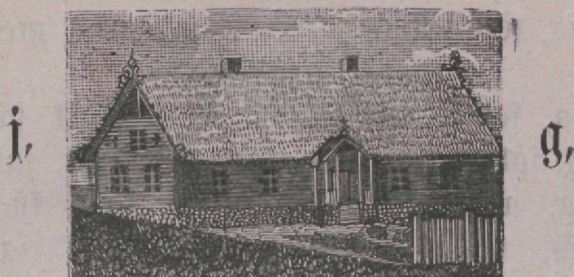
9.

u=ba, u=pa, up=pu, up=pa, lä=bi, lä=pe,
tõ=bi, tõ=pe, a=bi, a=pi, ap=pi, ta=ba, ta=pa,
tap=pa, ti=bu, ti=pu=ni, tip=pu, fu=bo, fu=po,
fup=po.

*h hain k kuum p paun puur
kuur hind kabi koor.*

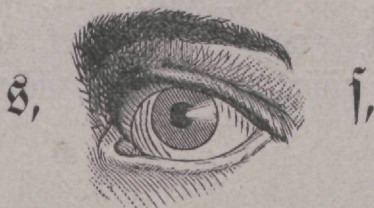
10.

jälg, juur, joon, jaam, jään, jöen, jöin, järg,
jalg, aig, raig, leig, poig, märg, härg,
wang, pang, hang, kang, kung, furg, o-ja,
ma-ja, wa-ja, la-ja, ka-ja, po-ja, loo-ja, a-ja,
wi-ja, wõt-ja, wiit-ja, toit-ja, hoit-ja, lõüd-
ja, püüd-ja, wa-ga, la-gi, nõ-gi, jõ-gi, mä-gi,
wä-gi, te-gi, re-gi, tu-gi, lu-gi, ha-gu, ma-gu,
ja-go, la-ga, wa-go, wi-ga-li-ne wi-gel,
wae-ne wa-gel, taa-di ta-gel, nul-ga na-gel.

j g g järg julge.

11.

s, is, as, us, es, os, äs, mäs, wäs, fas,

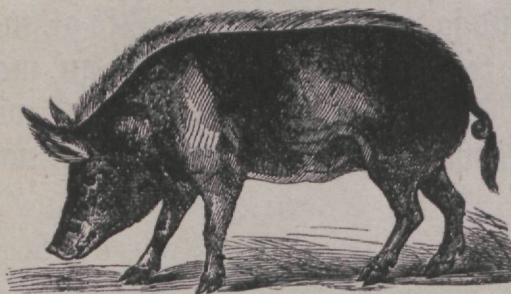
fos, fus, fis, fes, mas, was, faus, räüs,
mõis, lõüs, tõus, nõus, ruus, tuus, mees,
laas, faas, raas.

f, fa, fe, fi, fu, fä, fii, fõ, fõ, falk, järk,
fälg, fõlg, fii, fulg, fild, filt, fült, fang,
fäng, a-fi, e-fi, wä-fi, wii-fi, fo-fi, tü-fii,
kä-fii, tõi-fe, kas-fi, mas-fi, los-fi, sa-fi,
fi-fu, fu-fi.

s f saisma.

12.

z,

za, ze, zi, zo, zu, zänk, zilk, zälf, zolk,
zirp, zirk, zoog, zi-ga, zirk za-ga, —
zän-go-ga, zöör, zaar, zii-ri zää-ri zir-gu-
fe-ne.

z zilk zänk.

13.

aas, ees, nus, nur, üür, een, muu, maa,
saa, raä, wee, mee, ree, nii, wii, puu,
luu, suu, too, roo, loo, joo, söö, löö,
müü, mää, lää, meel, leent, loom, maal,
faal, feel, leef, saan, raam, ruum, müür,
woor, roow, rööw, rōöm, riif, fiir, hiir,
piim, wiin, käär, rääk, loof, fool, nool,
suur fool, siin soon om suur puu, mees
müüp mee lee-mi.

mino maa.

14.

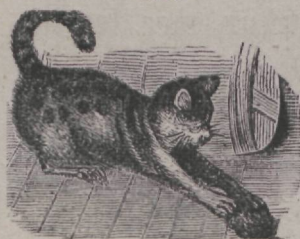

ai, mai, sai, fai, rai, aig, raig, waif,
faiw, paif, hain, fae, sae, rae, hae, lae,

wao, rao, mao, jaol, fao, jaol, laol, hao
mäe, näe, wäe, fäe, päiw, näi, säi, jäi,
räim, ei, wei, wein, lein, neil, meil, teil,
peol, teol, weol, jõud, põud, sõud, lõüd,
nõid, loid, wõid, toit, sõit, lõug, nõud,
wõi om hää, ta nõud wõid, naine nõud
wõid, mäe mees, mäe faks, fae fang,
fäe wang.

Kirriw kari.

15.

õnn, fonn, fann, pann, fann, annn, fannn,
ponnn, lõnnn, wonnn, runnn, wurr, turr,
narr, furr, faks, pass, pois, taks, mass,
wutt, nutt, fott, rott, matt, mütt, hütt,
rutt, full, hull, küll, loll, noll, pull, pill,
fupp, nupp, fopp, fapp, tapp, täpp, sepp,
lepp, pass, puff, täff, woff, moff, näff,

noff, rüpp, [noff, näff, pütt, kütt, pois,]
püfs, pimm, pamm, pumm, jinn suur
kumm.

mere - mees.

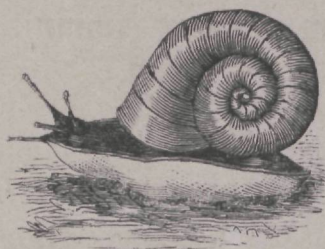
16.

ilm, hõlm, külm, tolm, kolm, talw, külw,
arw, arm, farm, põrm, form, üts, kats,
lats, läts, wits, müts, halp, halg, olg,
nalg, wõlg, org, turg, märk, mürk, härg,
färg, und, künd, hand, fand, rand, usk, kask,
käsk, ehk, eht, wiht, leht, ahw, oht, aig,
aid, maid, muid, härm, hain, leib, wõid,
liud, fiud, hind, fopp, fapp, paik, toff,
woff, külm, ilm, tuhk, tolm, üts, kats,
kolm, nii kui tuhk ja tolm.

l b lubama.

17.

förm, furn, hirm, pörm, parm, farw,
 färg, förg, färf, fulg, külg, kalg, fant,
 tont, font, nulk, pulk, fand, rind, lind,
 pind, hind, falw, pilw, hirw, parw, farw,
 malk, palk, hull, tölk, folk, töld, pöld,
 muld, fild, tufs, taks, faks, faks, löfs,
 fild, fild, wilt, pilt, laud, hand, pink, link,
 pang, wang, sang, tark, wärf, nirk, nörf,
 hing, hōng, pung, tōng, löng.

t d teda tädi.

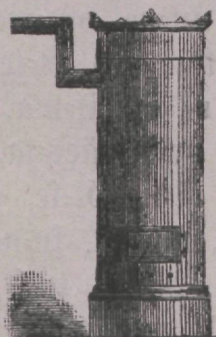
18.

munt=ma, wiit=ma, oot=ma, loot=ma, fuul=
 ma, faalma, wool=ma, hoolma, liit=ma,
 naar=ma, haar=ma, poot=ma, jootma, pöör=
 ma, nöör=ma, püüd=ma, müü=ma, poo=ma,
 too=ma, wii=ma, fee=ma, joo=ma, loo=ma,

lii-na, wii-na, pii-ma, niit-ma jää-ma,
jaa-ma, moo-na, teed-ma, riib-ma, saat-ma,
sääd-mä, saa-ma, söö-mä, sööt-mä, seed-ma,
süüt-mä, sõit-ma, saais-ma, reis-ma, nõud-
ma, jõud-ma, löüd-mä, wõit-ma, toit-ma,
hoit-ma, heit-ma, kõüt-mä, täüt-mä, näüt-
mä, wõid-ma nõid-ma, tõus-ma, sõud-ma,
laul-ma, faiw-ma, kuuk-ma, uuk-ma, käü-
ma, wao-ma, kao-ma, tap-ma, wõt-ma,
fat-ma, jät-ma, küt-ma, tõt-ma, ik-ma, sõf-
ma, kaf-ma, wak-ma.

j juba jala.

19.

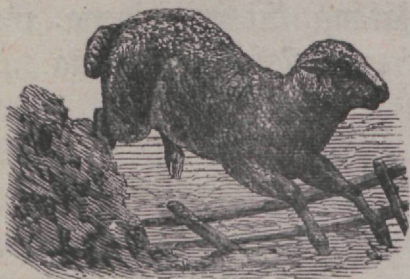

a=hi, e=hi, i=ho, u=ha, e=ha, e=ba, u=ba, e=ma,
o=ma, o=no, u=ni, o=da, e=ga, e=la, a=la,

o=le, i=lo, e=sä, a=fi, u=su, e=ra, ä=rä, o=ra,
 o=ro, o=pi, u=pu, a=pi, a=bi, ai=ga, õi=ge,
 oi=ga, au=sa, a=go, i=so, ai=nus, oi=nas,
 ni=nus, o=no, ai=nus, oi=nas, au=sa, e=sä,
 a=fi, e=lo, i=lo.

g raag reog.

20.

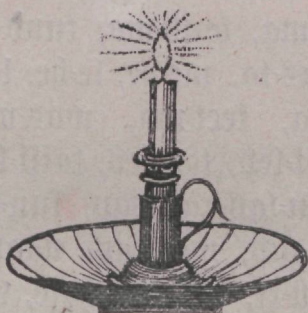

an=na, en=ne, õn=ne, om=ma, am=mu, em=
 ma, ol=la, el=lo, il=lo, et=te, ot=sa, aš=tu,
 is=tu, us=se, os=se, il=ma, ad=ra, af=na,
 up=pa, ap=pi, or=ja, äes=ta, oo=ta, uu=fa,
 aas=ta, ei=lä, ol=li, õl=le, ar=mu, us=ku.
 mi=na, wa=na, mu=na, ku=na, te=mä, te=no,
 nü=na, fa=ma, tü=we, tu=li, na=li, wi=li,
 we=ri, me=ri, lõ=wi, su=wi, mõ=ro, mü=rä,
 fa=ro, ma=ri, wa=ri, ja=ri, hä=bü, tõ=bi,
 lä=bi, so=bi, wa=ga, ta=ga, ha=gu, ra=go,

kō-wa, fi-wi, ja-do, ka-do, la-du, ne-mä,
hi-mo, hōi-mo, lōi-me, wa-ga we-si om
sū-wä, ei-lä aas-ta eest ol-li e-lo il-lus.

p puu paar pars.

21.

wal-li, palli, talli, kulli, pulli, lilli, pilli,
hel-lä lellä, waka, jaku, paku, nofi, wofi,
ki-ka, rifa, päkä, mati, koti, jutu, roti, kütü,
hü-tü, pütü, muti, kammi, pommi, tamme,
am-me, lamme, ämma, konna, panni,
wan-ni, kanni, sōnni, sunni, kepi, näpa,
kä-pä, nupi, tupe, napa, kapa, kassi, passi,
püs-si, hus-si, tass-a, mass-a, warre, narri,
kar-ra, kõrre, parre, mōrra, fōrra.

f saaba jalan.

22.

päst=ma, tõst=ma, ost=ma, and=ma, nõud=ma, murd=ma, kand=ma, tund=ma, pil=we, põl=we, mus=ta, me=he, le=he, last=ma, käst=ma, fee=ma, feet=ma, mas=ma, täs=ma, fisk=ma, fisk=lep, tap=lep, laisk=lep, pusk=lep, hõi=kap, lau=lap, ar=wap, kuu=lep, kal=dap, wõ=tap, os=tap, mas=sap, naab=ri, toob=ri, müü=ri, tüü=ri, ras=se, tõi=se, ta=lo, mee=le, mõ=te, pin=gi, law=wa, ma=ja, mõi=sa, hoo=ne, hai=na.

warwas wäljän.

23.

juure nirgi, wana wormi, külmä ilma, talwe tuule, meie mehe, kenä lehe, laja lindi, laisa latse, wirga wele, wana närtso, juure kortso, siidi sängi, laste mängi, juure fissa, pehme willa, kuitwa lehe,

mõisa rehe, kena kõivo, kõrge kuuse, wana
wahtra, noore lepä, maasik marja, lamba
karja, laulja linnu, suure tedre, tooni
kure, mõtsa partsi, suure soe, wirga hirwe,
priske põdra.

1, 4, 0, 6, 9, 3, 5, 2, 7, 8.

24.

fraaw, fraam, traan, fruw, kroon, fritt,
triik, triik, framp, frits, tsöör, zöör, zirk,
zälf, zöze, trom, pruuk, pruukma, fruw-
ma, pruut, troon, prees, prill, proow,
plaksma, krooksmä, kraapma, triikma, triks,
traks, pliks, plaks, plaat, pliit, fleit, plank,
pliin, plaan, tripp, trapp, trepp, tropp,
kraasi, fruwwi, friidi, kraadi, fristlik, laisk-

lit, mõistlik, kraadi, klaasi, pruudi preesi,
friidi friipso.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

25.

a-wa-ma, arwama, elämä, olema, tulema,
ša-li-ma, pallega, kaldama, forjama,
tor-ma-ma, tõmbama, tuiskama, luiskama,
fisk-le-ma, falkema, kauplema, šalgama,
far-ga-ma, hooplema, nuhtlema, tuiskama,
näü-tä-mä, wäütämä, 'widämä, pidämä,
laisk-le-ma, puhkama, purskama, jakkama,
nak-ka-ma.

tee tööd higeiga.

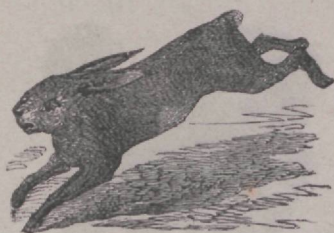
26.

a-land-lif, kannatlik, imelik, awalik, olewik,
 tu-le-wik, minewik, tulolik, tugewus,
 wä-ge-wus, ilodus, haledus, kannatus,
 lõ-pe-tus, alostus, manitsus, walitsus,
 wi-let-sus, aigfaste, wirgaste, kärmäste,
 kal-lis-te, teräwäst, toredast, tugewast, no-
 be-dast, wägewäst, walusast, ilosast, ja-ge-
 dast, hõbedast, süledast, hõlpfaste, jõud-
 fas-te, armsfaste, rõõmsfaste, külmembas,
 kõ-went-bas, halwembas, kallimbab, hullen-
 bas, targembas, wirgembas, sürgembas.

süs sööd rõõmuga.

27.

nüüd om alostus, ma opi wirgaste, ma
jooſe röömsaste, ma kõnni kärmäste, ja
loet kõwaste, ja laulad ilofast, ja män-
git armſaste, tema lööp tugewast, ta kar-
gap kibedast, saan jooſk libedast, lats om
alandlik, lammas om kannatlik, süüd om
awalik, tarkus om tulolik, warsti tule
wiletſus, juur om kannatus, tööl om
löpetus, tuul lät kõwembas, ilm ſaa
külmembäs.

opi häste wirgaste,
pane tähel, targaste.
ſiis lät töö ſull kergembäs
ſa ſaat ruttu targembas.

mis ſa külvad.

28.

i=ne=mi=ne, e=la=mi=ne, tu=le=mi=ne, mi=ne=mi=ne,
 kü=lä=li=ne, ju=gu=la=ne, e=mä=ke=ne, e=jä=ke=ne,
 pojafene, tütrekene, tädikene, onokene, linnukene,
 laulukene, welekene, helläkene, kullakene, kallikene,
 poisikene, puhmikene, hõikamine, lõikamine, kaup=
 lemene, maadlemine, kurvastama, lunastama,
 õnistama, vähendama, suurendama, kohendama,
 . rehkendama.

welekene, helläkene,
 tee mull tillo jaanikene,
 wala wäste wantrikene,
 ma lää sõitma zõzõle
 tüki maad tädile
 wiis wersta wele poole.

Jedä ja põimad.

29.

Lu-nas-ta-mi-ne, õnistamine, tunistamine, hääwi-tamine, taganemine, kurvastamine, himostamise, karistamise, ähvärdamise, manitsemise, südameliku, wirotamine, kirjotamine, rehkendamine, joo-netamine.

egal asjal oma aig.

30.

mina lää fooli, foolin om palju foolilatji, foo-
lin omma pingi, pinke pääl istuse foolilatse,
pinke een jaiswa lawwa, laudo pääle pandwa
foolilatse raamatu ja tahwli, foolilaste pinke een
om foolmeistre tool, foolmeistre opetap, foolilatse

opise, koolin opime meie pallemä, lugema, laulma,
kirjutama ja rehkendama.

kopik korjap rubla.

31.

D, U, W, Š, Ũ, Š,
o, u, w, ö, ü, ö,

O, U, W, Ö, Ü, Ö,

Dpus. Dts. Dlga. Drg. Dda. Uur. Us.
Ufk. Urb. Wars. Warblane. Woff. Worst.
Wares. Willem. Wiido. Šnn. Šnistus. Šnis-
tegija. Šöfel. Šö. Üür. Üts. Ülemb. Ülen-
damine. Dpus teep targas. Dra om terräw.
Drg om sügäw. Dlgi puistetas. Dlq walutap.
Ufk loodap. Ühendus om kindma. Urb om puun.
Uur om karmanin. Šnn om pimme. Šnnetus
om rassje. Šö om pikk. Šöfel meie makame.
Wöid om wärske. Worst om hää. Wares lin-
dap. Wiio keträp. Wiido weda wett.

32.

T,	S,	H,	R,
t,	i,	h,	r,
T,	S,	H,	R,

Talo Toomas. Tarto liin. Talw om külm.
 Tare om lämmi. Talg wallutap. Jaan makap.
 Tho om haige. Inemine kõnnip. Ilm om illos.
 Ilwes läts mõtja. Hind om kallis. Hiir om
 wäikene. Hindret. higo kirwest. Hans läts
 kündmä. Kirik om kangel. Kodo om armas.
 Kas joost aita. Kaarel kand kirwe. Krööt
 kraasib. Tallin om mere weeren. Tammel omma
 ilosa lehe. Tõgi joost jõudjaste. Türi läts
 Jaani mano. Hiio maa om mere sisen. Hirw
 om illos elläi. Kana loose munne. Kain tappe
 oma wele ära. Jeesus om Jumala poig. Jeesus
 õnist latši.

33.

S,	L,	A,
s,	l,	a,
S,	L,	A,

Saaniga sõidetas. Soo om mäda. Silm om
 haige. Sant kerjap. Riina om kallis. Riina
 huulits. Laud om taren. Lumi sulli. Leena läts

Liina. Nado liuglep. Andres arwap. Nit om
 wastne. Nid om juur. Nfna külmäp. Nrst awi-
 tap. Saul olli Nissi poig. Saamuel wõidse
 Sauli kuningas. Saadoga om Bennemaa järw.
 Nadam olli edimäne inemine.

Laula, laula juufene,
 Liigu, linnu keeletene,
 Helgi, helle hääletene,
 Kufu, kulla kätene!

34.

N,	M,
n,	m,
<i>N,</i>	<i>M.</i>

Nool lendap. Nirk joojep. Naaris kaswap.
 Neiu laulap. Nõts mühäp. Neri kohab. Nari
 läts marja. Nari mängip. Närt mõõt maad.
 Nõgi läts palama. Nagel willo. Naine läts
 nurme. Niina mõst Naeie sukke. Nida waesemb,
 jeda heldemb.

35.

P,	B,	R,
p,	b,	r,
<i>P,</i>	<i>B,</i>	<i>R,</i>

Pää wallutap. Pois läts kooli. Peeter rago
 puid. Pada tossas. Piim om walge. Rott

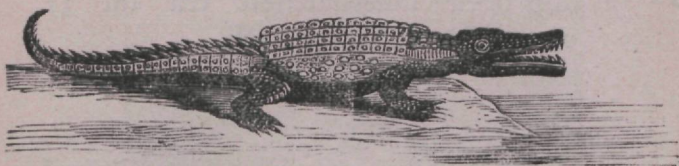
joosef küüni. Raud julap. Rand lähüney. Rein riidlep. Roog om kuum. Berlin om Saksamaa liin. Bruno om poisi nimi. Bertha om mino sõsar. Beetel om püha paik. Pada sõimab katlat. Parem korw kondjan, kui will warbin. Peterburg om suur liin. Riia liin om mere lähedal. Paulus läts Rooma liina. Betlemmin süüdi meie Dnistegija Jeesus Kristus.

36.

G,	D,	G,	Z,
e,	d,	g,	z,
Ē,	Ď,	Ĝ,	Z̄.

Gma mõsep. Gewa keedap. Gbaust om wõls usk. Glo om lühikene. Gsi jööma teep lihawas. Genkojo olgo illos. Ghitus edenep. Gdewus teotap. Daaniel läts mõtja. Donn om suur jõgi. Dresden om Saksi kuningriigi pääliin. Gutenberg om raamatu trükikünsti üleslõidja. Gabriel näütas henda Zakariassese. Zebedeus olli Jaani esä. Galitsia kuningriik. Zirgul om zänk. Zirb põimap. Daaniel olli suur prohwet. Gmaz jõgi joosep läbi Tartu liina. Emmu mägi om Tallina maal.

37.

Wõõra tähe.

- C, c**
C, c (nimi tje, kõneldas kui k, ent e, i, ä, ja ö een kui z) Carl, Columbus, Cornelius, Capré; (kui z) Cirus, Cäsarea,
- Ch, ch** Ceder, Censur.
- Ch, ch.** (nimi tjecha kõneldas kui kõwa h ehk hh, alostusen ka kui k). Zachäus, Zacharias, Chaldäa, Christus, Clodwig.
- Sch, sch** (nimi estjecha, selle häält laje hendäle ette ütelda). Schiller, Schütze, Schumann, Schubert.
- F, f** (nimi ehw, kõneldas kui kõwa w). Frik, Franz, Ferdinand, Friedrich, forte.
- V, v** (nimi vau, kõneldas tõisten keelten kui w, ent Saksa keelen kui f). Victor, Victoria, von.
- Q, q** (nimi ku, loetas kui kw). Quarta, Quinta, Quittung, Naedlinburg, Quatrille.
- X, x** (nimi ifs kõneldas kui fs). Alexander Felix, Herres, Kantippe.
- L, l**

Y, y
Z, z

(nimi üpsilon, kõneldas kui ü, ent sõna
alostusen täüshääleliste een kui j).
York, Ykatan, hywä, yksi.

38.

Laren om lämmi. Talwel om wäljan külm. Talwel
om lumi maan. Lume pääl om hää sõita. Meie sõi-
dame jaaniga. Gila olli ma kerikon. Keriko torn
om kõrge. Tornin om kell. Kellä löödi kõwaste.
Saani jalas om kõwwer. Look om ka kõwwer.
Hobene om suur, ent hiir om wäikene. Kas sööp
hiiri. Kikas kirj kõwaste. Linnu laulwa rõõm-
saste. Puu kaswawa mõtsan. Pilli hõngase häste.
Küga, kaar ja lina kaswawa põllu pääl. Riisu
leib om makus. Odangu palwe om illos. Tee
mis õigus om. Ära mõistku tõist hukka. Legi-
jal om tööd, magajal om und. Tee tööd ja
palle Jumalat. Kui töö om tettü, siis om hää
puhata. Wõlsil omma lühkese jala. Kos omma
tegija, jääl omma nägija. Kurja kõnne ritwa
hää kombe ärä. Kui ja häste teet, parembast ja
eest löwwat. Kui Jummal ei awita, siis ei mas-
sa meie tegemine.

39.

Piiri, lööri, lööwokene,
Piiri, pääri, pääsokene!
Kos so kulla pesakene?

Lare takau tamme otian.

Kos see tamm jäiie?
Wanamees tema maha ragi.
Kos see wanamees jäiie?
Ära tema kooli.
Kohes tema mateti?
Pitä põllu pendre ala.
Mis sinna pääle kaswi?
Hain sinnä pääle kaswi.
Kos see hain jäiie?
Zirp ära põime.
Kos see zirp jäiie?
Katski tema lätse.
Kos nee tüfi jäiwä?
Zärwe nemä wisatiwa.
Kos see järw jäiie?
Härja ärä jöiwa.
Kos nee härja jäiwä?
Soe ärä jeiwä.
Kos nee soe jäiwä?
Kütt neid maha laske.
Kos see kütt jäiie?
Mötfa tema lätse.

- Kos see mõts jäije?
Kirwes teda maha rahi.
- Kos see kirwes jäije?
Kodo temä wiidi.
- Kos see kodo jäije?
Tulest ärä palli.
- Kos see tuli jäije?
Wesi ärä kistutas.
- Kos see wesi jäije?
Meres temä jaije.
- Kos see meri jäije?
Meri meie moro man.
- Mis jää moro keskkel?
Kaiw mere keskkel.
- Mis jää kaiwo kottal?
Waldas kaiwo kottal.
- Mis jää kaiwo walta pääl?
Kägo kaiwo walta pääl.
- Mis kää peo pääl?
Lats kää peo pääl.
- Mis jää latse rinna pääl?
Sõlg latse rinna pääl.
- Mis jää sõle tele pääl?
Sõrmus sõle tele pääl?
- Minkast sõrmus tettü
Sõameeste sõrme luift,
Kange meeste kaala luift.

(Rahwa juust).

40.

Kolm hääd last.

Kolm last istewa wäljan pingi pääl ja kõne-
liwa esäst ja emäst. Wanemb weli üteli: „Eilä kinke
esä mulle ilosa raamatu.“ Sõsar üteli: „Pühapäi-
wal ande ema mulle kenä põlle.“ Welekene üteli:
„Sdangu annap emä meile saiija ja piima.“ Selle
pääle ütliwa kõik kolm: „Esä ja emä omma wäega
hää.“ Ent weli jutust lastest, kell esä ja emä ärä
olluwa koolnu. Tatse kaijewa üts tõise pääle, ent
welekene üteli: „Meie emä ei tohi mitte koolda.“ Pea
lätliwa nema tarre esä ja emä mano, annuwa neile
suud ja näil es ole kossegi nii hää, kui wanembide man.

41.

Jumala nimel.

Jumala nimel tõse hommongo üles, siis saap
päiw sulle õnistust tooma. Jumala nimel heitä
magama, siis wõit sa armsaste puhata. Jumala
nimel mine kooli, siis om opmine sulle kerge. Jumala

nimel ole rõõmus, siis om rõõm julle väga makuš. Jumala nimel kannata häda, siis wõit sa kõige rasedamba kanda. Jumala nimel mine surma, siis läät ja taiwatse Esä mano kodo. Jumala nimel astu surma hauda, siis hengat sa rahun kinni ja õnsaste üles tõjet.

42.

Tülütseja poisji.

Kats poisji, Peeter ja Jaan, lõusewa wana kabla. Egaüts tahise kapla hendäle jaada. Nemä naksiwa riidlema ja käre olli kaugele kuulda. Peeter hois kapla ütest otsast kinni; Jaan tõmmas tõisest otsast. Nii kisiwa nema kawwa aigu edesi ja tagasi. Ühtiselt kakes kabel katski ja mõlemba sattewa sällüle pori sisse. Ent Jaani esä tulle sinnä mano ja üteli: „Nii sünnis sagedaste tülütsejidega.“

43.

J u m m a l.

Algmišen löi Jummal kõik, mis so film näge. Päiwa, kuu ja taiwa tähe, maa ja mere, mõtša ja põllu, kõik puu ja lilli, haina ja wilja, inemise ja elaja, linnu ja kala löi Jummal kõik oma sõna läbi. Jummal om taiwan. Tema om kõige suuremb ja kõige wägewamb. Jummal walitsep kõiki üle ja peap kõik oma esäliku armastuse läbi üles. Jummal om kõigin paigan. Tema näge kõik, mis meie teeme. Tema teed kõik. Jummal teed ka meie sõame mõtte

ära, selleperäst ei peä meie midagi kurja mötlema ei tegema. Jummal wihtap kurje, ent armastap neid kes waga omma. Selleperäst olgem kõik waga.

44.

Jeesus Kristus.

Jeesus Kristus om Jumala poig. Temä om Esäst igaweste sündinu ja niisama püha ja kõrge kui Esä. Jeesus Kristus sündi ilmale neitsist Mariast, Petlemmin Juuda maal. Taiwa engli tulliwa siis maha nink lauliwa: „Nuw olgu Jumalale kõrge, rahu maa pääl ja inemist hää meel!“ Jeesuse sündümist pühitseme meie Talwiste pühil. Jeesus armastas inemisi. Temä taht inemisi patust ärä päästä ja õndsas tetä, selleperäst sündi tema inemises ja elli siin maa pääl kolmkümmendkolm aastaiga. Tema opet inemisi, kuulut neile Jumala armu ja kooli inemiste patu peräst risti puu pääl ärä. Temä sai maha matetus, ent tõssi kolmandal päiwal koolnuist üles ja läts neljakümne päiwä peräst taiwate. Sääl istuw Ta oma kõige wägewämba Esä hää l kael aujärje pääl ja eläp nink walitsep kui kuningas kõiki üle igaweste.

45.

Tart haraf.

Palawal haina ajal, kui wet koskilgi löüdä es ole, löüdse haraf wee kruusi. Temä tahtse säält juwwa, ent es saa wet oma lühkese nokiga kätte.

Temä tahtse kruusi katski tsäka, ent kruus olli kōwa. Nüüd proowe ta kruusi ümbre kufata, ent jõud olli wäikene. Wiimate tulles tälle mõtlelise läbi hää nõu. Tema korjas wäikesi kiwwe kokko, ja pille neid nii paljo kruusi, et wesi üle nakas jooskma. Nüüd wõise ta omma janno kistutada.

Ära wäsi oppin ärä, kui ta ka küll rasse om, wiimate saat sa ommeti temäst wõitu.

46.

Eina kasus põllu pääl.
Eiina mees ei elä maal.
Mina taha olla tööl.
Minnä, waja päiwal, ööl.
Mino wäits om wäega nūri.
Minno kutse täämba Süri.
Tule weije majast wälja.
Tuule emä tegi nalja.
Wili kaswap põllu pääl.
Willi omma jala al.
Wiili waske, rao rauda.
Wiil om pingi nõal.
Will woona sälja pääl.
Will jala talla al.
Kiido minek om paha.
Kida jäigi maha.
Kitta ma ei lähä.
Pimedan lööt pea pää.
Piima koor om õige hää.
Kada, mõnda ole nānnu.

Katas kohalt raisku lännü.
Katta wits om wifa saanu.
Seebi poodist.
Sepä kotist.
Seppä tundas kehäst.
Seepi feedetas lihast.
Saabas katap jala finni.
Sabast tunne mina penni.
Sapi ligidal om mago.
Saapa seen om keha jago.

47.

Keel kõnelep.
Kel helisep.
Müd teep majal ilodust.
Mit and mehel warandust.
Kaas om anomal.
Kaas, nimi eläjal.
Koot teep puhtas sino rehe.
Kot om petnü mõne mehe.
Koti seen om jagest kulda.
Kotti pandasše ka mulda.
Kepi al ei ole nali.
Keppi fina ära sali.
Waras wiidi wangi.
Warras satte pangi.
Wara eest saat juure sõle.
Warra fina ära põle.
Pesä om pisokene.
Pessä tegi pääsokene.

Waga mees ei jali käre.
Waka scen om mõni terä.
Wakka panti wilja perä.
Lugu, kenä luuletus.
Luku takan leiwä first.
Lukku panti lauda uss.

48.

Lite kawalus.

Hiirekene tahtse tõisele poole oija minnä, ent es tiija, kuis wiisi üle jaada, seeperäst hõigas temä konna appi. Kawwal konn ütäl tälle: „See om hõlpsa asi. Kõüdä oma jalg mino jala külge, siis tõmba ma ojoden sino üle.“ Hiir tegi niida, ent kui nemä keset oja olliwa, siis läts kõn wee ala ja tahtse hiirekest ära uputada. Hiirekene pand wasta ja püüs henda konnaft wallale kisku. Kui nemä nii weel wõitliwa, siis nägi näid haugas, haard hiire kinni, tõmmas temäga konna ka wälja ja sei mõlemba ära.

49.

Laulu linnu.

Üte kenä külä ümbrel ja sisen olliwa ilosa wilja puije aija. Kewäjäl häitfiwä puu wäega ilosahc ja lõhnsiwa wäega magusahc. Puije osje pääl lauliwa linnu röömsaste ja puhme sisen olliwa näil wäikesse pesä. Ent sügüsel olliwa kõif osja ja osjakese magusit ubinit, ploome ja pirne täüs. Latse seiwä neid ja

olliwa wäega rõõmsa; ning suur hulk jäi weel üle talwe jaos.

Ent kurja poisikese naksima linde kiusama. Nemä pessiwä muna katski ja kisiwä pejä lakka. Nüüd lätjiwä linnukese kurwa meelega kõik küläst ära tõiste paika. Kewäjäl es laula enämb linnu neide puije pääl ja aijan olli kõik waiwi ja tühi. Suure wagla ja martiko, kedä linnu muido puije päält ära tapiwa, tulliwä ja seiwa puil häelmä ja lehe ärä.

Nüüd saisiwa suwel puu palja ja lehita, nii kui talwel, ja kurja poisikese, kellel muido magusit marjo, ploome, pirne ja ubinit külält olle, es saa nüüd mitte ütte marjagi maitsta.

Kui purus pessät linnu muna,
Siis jäät ka wiljast ilma fina;
Ka laulu häält ei kuule sa,
Mis muido täüt so rõõmoga.
Et linnu rõõmustawa meid,
Seeperäst jätä rahul neid.

Lisa.

1. Jeesuse palwe.

Meie Eä, kes Sina olet taiwan! Pühendetüs
saagu Sino nimi. Sino riik tulgu. Sino tahtmine
sündiku, kui taiwan, niida ka maa pääl. Meie päi-
wälikku leibä anna meile täämbä. Nink anna andis
meie süüda, niida kui meie andis anname omile
süüdläfile. Nink ärä saada meid mitte kiusatuse sisse;
enge pästä meid ärä kurjast. Sest Sino perält om
riik nink wägi nink awwustus igawetses ajas! Amen!

2. Hommongu laul.

Wiis: Oh Jeesus anna rohkest käest.

Et mööda läts see pimme öö,
Om, Jummal sino armu töö
Päiw paistap meile selgeste,
Nink toop meil oma walguse.

Sest, Issand, sinno tennä ma
Nink palle: hoija täämbä ka!
Mo ihho, henge paimenda
Nink kõigest kurjast awita:

Et ma wõi ausast eläda,
So meele perrä rahuga.
Mo tööle anna sigidust
Nink mulle terwist õnistust.

3. Palwe enne söömaiga.

Issand Jummal, taiwane esä, õništa meid ja neid andit, mis meie fino rohkest armust wasta wõtame Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi! Amen!

4. Palwe perän söömaiga.

Tenäge Issandat, sest temä om helde ja temä heldus püsip igeweste! Ta lasep haina kaswa tõpride ja orast inemiste tarbis. Mu olgu Esäle, Pojale ja Pühä Waimule! Amen!

5. Sdangu laul.

Wiis: Jeesus tule minole.

Et ma ole wäsinu,
Sest nüüd heitä magama;
Taiwa Esä hoija ja,
Mo nüüd oma armuga.

Kui ma täämbä pattu tei,
Kurjast esitetüs sai:
Anna andis armuga,
Möse Jeesu werega!

Skjid' filmi kuiwata,
Haige südänd paranda,
Baesist latsist igal pool.
Olgo sinol Esä hool!

Mino armsid omatsid,
Esä, emmä, welitsid,
Kaitsa Issand alati,
Wanno, noori armuga.

6. Jumala kümme kästü.

Edimäne käst.

Mina ole Issand, sino Jummal, sinol ei pea mitte muid jumalid olema Mino een.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat üle kõiki asjo pelgämä, armastama nink uskma ehk Demä pääle lootma.

Teine käst.

Sina ei pea mitte Issanda, oma Jumala nimme kurjaste pruukma; sest Jummal ei taha sedä mitte nuhtlemata jättä, kes Demä nimme kurjaste pruugip.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat pelgämä nink armastama, et meie Demä nime man ei wannu, ei nea, ei nõiju, ei wõlfi, ei ka petä, enge peame Deda kõigen hädän appi hõikama, pallema, kitmä nink tennämä.

Kolmas käst.

Sina peät pühapäiwä pühendamä.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat pelgämä nink armastama, et meie jutust nink Jumala sõnna ära ei põle, enge peäme sedä pühäs pidämä, hääl meelel kuulma nink opma.

Neljäs käst.

Sina peät omma esjä nink emmä arwustama, et sino käsi häste käüs nink sina kawwa eläs maa pääl.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat pelgämä nink armastama, et meie omme wanembit nink esändit ära ei põle, ei ka wihasta, enge peäme neid awwustama, neid orjama, neide sõnna wõtma (kuulma) ja neid armsas nink ausas pidämä.

Wijes käsk.

Sina ei pea mitte ärä tapma.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat pelgämä nink armastama, et meie oma lähembä ihole üttegi kahjo ei ka wika ei tee, enge peäme tedä awitama nink edesi saatma kõigen iholikun hädan.

Suuwes käsk.

Sina ei pea mitte abiello rikma.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat pelgämä nink armastama, et meie puhtaste nink ausaste eläme sõnan nink töönn, ja et egauts omma abikaasa peap armastama nink awwustama.

Säitsmes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mes see om?

Meie peäme Jumalat pelgämä nink armastama, et meie oma lähembä rahha wai hääd ei wõta, ei ka kawala kauba wai ostmisega hendä kätte ei saada, enge peäme tedä awitama, temä hääd nink päätoidust kaswatada nink hoita.

Katejas käst.

Sina ei pea mitte kavalat tunistust andma oma lähemba wasta.

Mes see om?

Meie peäme Sumalat pelgämä nink armastama, et meie oma lähembä pääle kavalat kombel ei wõlfi, tedä ei petä, keelt temä pääle ei pessä, ei ka üttegi furja kõnet ei tõsta, enge meie peäme tedä waban-dama, hääd temäst kõnelma nink kõik asjo hää poole käändmä.

Ütejas käst.

Sina ei pea mitte himostama oma lähembä maija.

Mes see om?

Meie peäme Sumalat pelgämä nink armastama, et meie kawalusega oma lähembä perändust wai maija hendäle ei püwä, ei ka üttegi õiguse tähe al hendä kätte ei jaada, enge peäme tedä awitama, et temä sedä wõis pidäda nink see mano jääda.

Kümmes käst.

Sina ei pea mitte himostama oma lähembä naist, sulast, näitsikut, tõbrast, ehk kõik, mes tema perält om.

Mes see om?

Meie peäme Sumalat pelgämä nink armastama, et meie oma lähembä naist, peret nink tõbrast hendä poole ei kiso, ei ka temäst ärä ei jaada, enge peäme neid manitsema, et nemä jääwä nink teewä, mis neil sünnis.

Mis ütley nüüd Summal kõigist neist-
sinätsist käsäst?

Tema ütley niida:

Mina, see Issand jino Summal, ole
üts wäfew, wihaue Summal, kes neide
pääle, keä Minno wihtawa, wanembide
pattu kodo otsip laste pääle, kolmanda
nink neljanda põlweni, ent neile, kea
Minno armastawa nink Mino käsä
pidäwä, tee Mina hääd tuhanda põlweni.

Mes see om?

Summal ähwärdap nuhelda kõiki, kea neistsinätsist
käsäst üle astwa, seeperäst peäme Temä wiha pelgäma
nink ei pea mitte niisuguste käsä wasta tegema; ent
Temä toowotap armu nink kõik hääd kõigile, keä Temä
käsä pidäwä; seeperäst peäme Teda ka armastama,
Temä pääle lootma nink hääl meelel Temä käsä
perrä tegemä.

7. Nrwo tähe ja neide nime.

					
1	2	3	4	5	6
üts	kats	kolm	neli	wiis	kuus
					
7	8	9	10		
jäitje	katesa	ütesjä	kümme.		

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100.

8. Arwamise ehk rehtendamise märgi.

+ (plus) kokkoarwamise märk; $5 + 3$ tähendap 5 ja 3.

— (miinus) mahaarwamise märk; $12 - 7$ tähendap 12^{nest} wõta 7 ära.

× kaswatamise märk; 2×3 tähendap 2 kord 3.

: jagamise märk; $10 : 2$ tähendap 10 jaota 2te jalko.

= wõrdlemise märk; $5 + 2 = 7$ tähendap 5 ja 2 om 7 ehk $8 - 3 = 5$ tähendap 8 wäähamb 3 om 5; $4 \times 5 = 20$ tähendap 4 kord 5 om 20; $20 : 5 = 4$ tähendap 20 jaetu 5te jalko om 4.

9. Wäitese ja suure ladina keele trüki tähe.

(Lab. f. t.) (trüki rida)	a	b	c	d	e	f	g	ch	h	i
(Nime rida)	a	b	c	d	e	f	g	ch	h	i
(Lab. f. t.) (trüki rida)	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s
(Nime rida)	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s

(Lad. f. t.) S t u v w x y z.

(Nime rida) s t u v w x y z.

(Lad. f. t.) A B C D E F G Ch H

(Nime rida) A B C D E F G Ch H

(Lad. f. t.) I J K L M N O P Q R

(Nime rida) I J K L M N O P Q R

(Lad. f. t.) S T U V W X Y Z.

(Nime rida) S T U V W X Y Z.

10. Suure ja väikese wene keele kirjutuse ja trüki tähe.

(Esimene rida: Kirjutus rida. — Teine rida: Trüki rida. — Kolmas rida: Nime rida.)

<i>A</i>	<i>B</i>	<i>B</i>	<i>Г</i>	<i>Д</i>	<i>Е</i>
A	B	B	Г	Д	Е
(A)	(B)	(B)	(G)	(D)	(E)

<i>a</i>	<i>б</i>	<i>b</i>	<i>г</i>	<i>д</i>	<i>e</i>
a	б	B	г	Д	e
(a)	(b)	(w)	(g)	(d)	(e)

<i>М</i>	<i>З</i>	<i>У</i>	<i>У</i>	<i>К</i>	<i>Л</i>
Ж	З	И	Л	К	Л
(Che)	(Se)	(S)	(S)	(K)	(L)

<i>ж</i>	<i>зз</i>	<i>и</i>	<i>і</i>	<i>к</i>	<i>л</i>
Ж	З	И	І	К	Л
(ſhe)	(ſe)	(i)	(i)	(f)	(l)

<i>М</i>	<i>Н</i>	<i>О</i>	<i>П</i>	<i>Р</i>	<i>С</i>
М	Н	О	П	Р	С
(M)	(N)	(O)	(P)	(R)	(S)

<i>м</i>	<i>н</i>	<i>о</i>	<i>п</i>	<i>р</i>	<i>с</i>
М	Н	О	П	Р	С
(m)	(n)	(o)	(p)	(r)	(f)

<i>Т</i>	<i>У</i>	<i>Ф</i>	<i>Х</i>	<i>Ц</i>	<i>Ч</i>
Т	У	Ф	Х	Ц	Ч
(T)	(u)	(ſhw)	(h)	(Tſe)	(Tſche)

<i>т</i>	<i>у</i>	<i>ф</i>	<i>х</i>	<i>ц</i>	<i>ч</i>
Т	У	Ф	Х	Ц	Ч
(t)	(u)	(ehw)	(h)	(tſe)	(tſche)

<i>Ш</i>	<i>Щ</i>	<i>Ъ</i>	<i>Ы</i>	<i>Ь</i>	<i>Ѣ</i>
Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь	Ѣ
(ſcha)	(ſchſcha)	(ſär)	(ſärüi)	(ſierj')	(ſatj')

<i>Ш</i>	<i>ш</i>	<i>Ъ</i>	<i>Ы</i>	<i>Ь</i>	<i>Ѧ</i>
Ш	ш	Ъ	Ы	Ь	Ѧ
(ſcha)	(ſchſcha)	(jār)	(jārui)	(jierj')	(jatj')

<i>Э</i>	<i>Ю</i>	<i>Я</i>	<i>Ө</i>	<i>Ӧ</i>
----------	----------	----------	----------	----------

Э	Ю	Я	Ө	Ӧ
(E)	(Ju)	(Ja)	(Titta)	(Iskratkoi)

<i>э</i>	<i>ю</i>	<i>я</i>	<i>ө</i>	<i>ӧ</i>
----------	----------	----------	----------	----------

э	ю	я	ө	ӧ
(e)	(ju)	(ja)	(fitta)	(iskratkoi).

11. Saksa keele trüki ja kirja tähe.

(Trüki rida)	A a	B b	C c	D d	E e
-----------------	-----	-----	-----	-----	-----

(Kirjut. rida)	<i>Aa</i>	<i>Bb</i>	<i>Ll</i>	<i>Nn</i>	<i>Ff</i>
-------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

(tfe)

(Trüki rida)	F f	G g	H h	I i	K k
-----------------	-----	-----	-----	-----	-----

(Kirjut. rida)	<i>Ff</i>	<i>Gg</i>	<i>Hh</i>	<i>Ii</i>	<i>Kk</i>
-------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

(ehw)

(Trüki rida)	L l	M m	N n	O o	P p
-----------------	-----	-----	-----	-----	-----

(Kirjut. rida)	<i>Ll</i>	<i>Mm</i>	<i>Nn</i>	<i>Oo</i>	<i>Pp</i>
-------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

(Triiki rida)	Q q	R r	S s	T t	U u
(Kirjut. rida)	Qq	Rr	Ss	Tt	Uu
	(fu)				
(Triiki rida)	V v	W w	X x	Y y	Z z
(Kirjut. rida)	Vv	Ww	Xx	Yy	Zz
			(ifs)	(ipsilon)	(tset).

12. Suurte tähti kirjutamine.

O, Org, Olga, Olevik.

U, Ur, Usk, Ülemb.

W, Wakk, Wõrst, Wõra.

T, Tiio, Toomas, Tarto.

J, Jummal, Jaan, Järv.

H, Härm, Hobene, Hindrek.

K, Kai, Kaiwas, Karp.

A, Adam, Armastus.

S, Siiak, Saalomon.

L, Leena, Lugu, Laul.

M, Muld, Mürk, Mar.

N, Nurm, Narwa, Nirk.

P, Pilw, Pärt, Peterburg.

R, Bruno, Berlin.

R, Ring, Rebane, Rikkus.

E, Eewa, Esaw, Esel.

D, Dagmar, Dwiina, Donn.

G, Goldingen, Gutenberg.

K, Kirp, Kion, Kagama.

V, Victor, Victoria.

C, Carl, Creta, Camillus.

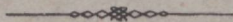
Ch, Chaldea, Kacheus.

F, Ferdinand, Franz.

H, Ceres, Kantippe.

Q, Quarta, Quinta.

Y, York, Yheksäs Käsky.

Körta leht.

2 förd 1 om 2	3 förd 1 om 3	4 förd 1 om 4
2 × 2 = 4	3 × 2 = 6	4 × 2 = 8
2 × 3 = 6	3 × 3 = 9	4 × 3 = 12
2 × 4 = 8	3 × 4 = 12	4 × 4 = 16
2 × 5 = 10	3 × 5 = 15	4 × 5 = 20
2 × 6 = 12	3 × 6 = 18	4 × 6 = 24
2 × 7 = 14	3 × 7 = 21	4 × 7 = 28
2 × 8 = 16	3 × 8 = 24	4 × 8 = 32
2 × 9 = 18	3 × 9 = 27	4 × 9 = 36
2 × 10 = 20	3 × 10 = 30	4 × 10 = 40
5 förd 1 om 5	6 förd 1 om 6	7 förd 1 om 7
5 × 2 = 10	6 × 2 = 12	7 × 2 = 14
5 × 3 = 15	6 × 3 = 18	7 × 3 = 21
5 × 4 = 20	6 × 4 = 24	7 × 4 = 28
5 × 5 = 25	6 × 5 = 30	7 × 5 = 35
5 × 6 = 30	6 × 6 = 36	7 × 6 = 42
5 × 7 = 35	6 × 7 = 42	7 × 7 = 49
5 × 8 = 40	6 × 8 = 48	7 × 8 = 56
5 × 9 = 45	6 × 9 = 54	7 × 9 = 63
5 × 10 = 50	6 × 10 = 60	7 × 10 = 70
8 förd 1 om 8	9 förd 1 om 9	10 förd 1 om 10
8 × 2 = 16	9 × 2 = 18	10 × 2 = 20
8 × 3 = 24	9 × 3 = 27	10 × 3 = 30
8 × 4 = 32	9 × 4 = 36	10 × 4 = 40
8 × 5 = 40	9 × 5 = 45	10 × 5 = 50
8 × 6 = 48	9 × 6 = 54	10 × 6 = 60
8 × 7 = 56	9 × 7 = 63	10 × 7 = 70
8 × 8 = 64	9 × 8 = 72	10 × 8 = 80
8 × 9 = 72	9 × 9 = 81	10 × 9 = 90
8 × 10 = 80	9 × 10 = 90	10 × 10 = 100

10 × 10 = 100, 10 × 100 = 1000,

1000 × 1000 = 1,000,000

tuhut förd tuhat om millijon.

